

**INTERNATSIONAL OILALARDA TUG‘ILGAN SHAXSLARDA ETNIK
IDENTIKLIK NAMOYON BO‘LISHINING EMPIRIK TADQIQ ETILISHI**

Nuralieva Dildora Mamurjonovna

Farg‘ona davlat universiteti psixologiya

Kafedra dotsenti psixologiya

fanlari bo‘yicha falsafa dokori (PhD).

<https://orcid.org/0000-0003-2975-6840>

e - mail: Bonu_dilya84@mail.ru

Annotatsiya: Maqolada Internatsional oilardagi Etnik identiklikni shakllantirish muammosi zamonaviy etnopsixologiyaning nazariyasi va amaliyotida eng dolzarb muammolardan biridir. Xalqlarning ko‘p millatliligi, tarixan shakllangan millatlararo munosabatlarning noaniqligi, zamonaviy yoshlar ongida nafaqat moddiy, balki ma‘naviy globallashuvga bo‘lgan munosabatning faol rivojlanishi shaxsning etnik o‘ziga xosligini shakllantirish jarayoniga alohida e‘tibor berishga imkon beradi. Etnik identiklik ijtimoiy o‘ziga xoslikning bir qismi va shakli bo‘lib, shuning uchun shaxsning ijtimoiylashuv jarayoniga ta‘sir qiladi. Etnik identiklik mexanizmini har tomonlama o‘rganish shaxsni ijtimoiylashtirishning yanada muvaffaqiyatli yo‘nalishiga, uni uyg‘unlashtirish va rivojlantirish yo‘lidagi muammolar va qiyinchiliklarni yengishga yordam beradi.

Kalit so‘z: Etnik identiklik, oila, millat, madaniyatlararo, gnrsologik yondashuv, madaniyatlararo, oila munosabatlari, identifikatsiya, component, etnik-madaniyat.

Mazkur yuqorida keltirilgan natijalardan ma‘lum bo‘ladiki, barcha etnik guruhga tegishli o‘smirlarda etnik identiklik namoyon bo‘lishining integral, ya‘ni umumiy ko‘rsatkichi yuqori bo‘lib, bu ularning o‘z millatiga daxldorlik hissi yaxshi rivojlanganidan, deya xulosaga kelishga imkon beradi.

3.1.3.jadval

G.Soldatovanning “Etnik identiklikni namoyon bo‘lishi” metodikasining tavsiflovchi ko‘rsatkichlari tahlili (n=120)

Shkalalar	Min	Max	M	σ	Assimetriya	Ekzess
Etnonigilizm	1,00	20,00	8,71	5,32	,512	-,775
Etnik indefferentlik	1,00	20,00	8,22	4,55	,427	-,604
Pozitiv etnik identiklik	1,00	20,00	9,22	5,67	,315	-1,132
Etnoegoizm	1,00	20,00	9,54	6,52	1,169	5,431
Etnoizolyatsionizm	1,00	20,00	9,23	4,54	,204	-,774
Milliy fanatizm	1,00	20,00	9,23	5,45	,263	-1,073

Etnonigilizm shkalasi bo'yicha minimal qiymat 1 ballni, maksimal qiymat 20 ballni tashkil etib, o'rtacha qiymat 8.74 ni, standart og'ish 5.32 ballni, etnik indefferentlik shkalasi bo'yicha minimal qiymat 1 ballni, maksimal qiymat 20 ballni tashkil etib, o'rtacha qiymat 8.22 ni, standart og'ish 4.55 ballni, pozitiv etnik identiklik shkalasi bo'yicha minimal qiymat 1 ballni, maksimal qiymat 20 ballni tashkil etib, o'rtacha qiymat 9.22 ni, standart og'ish 5.67 ballni, etnoegoizm bo'yicha minimal qiymat 1 ballni, maksimal qiymat 20 ballni tashkil etib, o'rtacha qiymat 9.54 ni, standart og'ish 6.52 ballni tashkil etdi.

Etnoizolyatsionizm shkalasi bo'yicha minimal qiymat 1 ballni, maksimal qiymat 20 ballni tashkil etib, o'rtacha qiymat 9.23 ni, standart og'ish 4.54 ballni, milliy fanatizm shkalasi bo'yicha minimal qiymat 1 ballni, maksimal qiymat 20 ballni, o'rtacha qiymat 9.23 ni, standart og'ish 5.45 ballni tashkil etib, assimetriya va eksess bo'yicha normal holat mavjudligi kuzatildi.

3.1.4.jadval

O.L.Romanovanning “Bolalar va o'smirlarning etnik identiklik xususiyatlarini o'rganish” so'rovnomasi tavsiflovchi ko'rsatkichlari tahlili (n=120)

Shkalalar	Min	Max	M	σ	Assimetriya	Ekzess
O'z millatiga mansublik hissi	1,00	10,00	5,30	4,93	0,182	4,829
Millatning ahamiyati	2,00	14,00	7,81	2,78	,026	-,657
Etnik ozchilik va ko'pchilik o'rtasida munosabat	1,00	13,00	7,17	3,40	-,154	-,996
U yoki bu tildan foydalanish	-2,00	4,00	1,63	1,18	-,630	,535

O.L.Romanovanning “Bolalar va o'smirlarning etnik identiklik xususiyatlarini o'rganish” so'rovnomasi tavsiflovchi ko'rsatkichlari tahlili quyidagicha tus oldi: o'z millatiga mansublik hissi shkalasi bo'yicha minimal qiymat 1 ballni, maksimal qiymat 10 ballni tashkil etib, o'rtacha qiymat 5.30 ni, standart og'ish 4.93 ballni, millatning ahamiyati shkalasi bo'yicha minimal qiymat 2 ballni, maksimal qiymat 14 ballni, o'rtacha qiymat 7.81 ni, standart og'ish 2.78 ballni tashkil etib, assimetriya va eksess bo'yicha normal holat mavjudligi kuzatildi.

Etnik ozchilik va ko'pchilik o'rtasida munosabat shkalasi bo'yicha minimal qiymat 1 ballni, maksimal qiymat 13 ballni tashkil etib, o'rtacha qiymat 7.17 ni, standart og'ish 3.40 ballni, u yoki bu tildan foydalanish shkalasi bo'yicha minimal qiymat -2 ballni, maksimal qiymat 4 ballni, o'rtacha qiymat 1.63 ni, standart og'ish 1.18 ballni tashkil etgan.

Ma'lum bo'ldiki, o'smirlarda o'z millatiga mansublik hissini tuyish etnik identiklikning bosha ko'rinishlariga qaraganda yuqori ahamiyat kasb etar ekan. Ularning nazdida o'zi yoki

yashayotgan millatining tilidan foydalanish etnik identikligining rivojlanishiga to‘siq bo‘lmas ekan.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Мерлин В.С. Структура личности: характер, способности, самосознание. – Пермь, 1990. – 312 с.
2. Солдатова Г.У. Психология межэтнической напряженности. – М.: Смысл, 1998. – 389 с.
3. Донцов А.И., Стефаненко Т. Г., Уталиева Ж. Т. Язык как фактор этнокультурной идентичности // Вопросы психологии. 1997. № 4. С. 75-86.
4. Nuraliyeva D. M. The problems of developing social psychological mechanisms in the family //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 1. – С. 711-713.
5. Nuraliyeva Dildora Mamurjonovna Psychological assistance to families on the verge of divorce 2021/10 "Экономика и социум" №10(89)
6. Nuraliyeva Dildora Mamurjonovna. The concept of psychological service and its controversial issues in family. Stran/34-36 Proceedings of International Conference on Multidisciplinary Sciencesand Innovative Technologies Organized by Novateur Publications, India /2020/6/25.
7. Нуралиева, Д. М. (2020). Концепция психологической службы семьи. *ББК Ю953*, 405.
8. Nuraliyeva D.M. Shaxsda etnik identiklikning shakllanishida oilaning o‘rni //Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar ilmiy jurnali 2023 y. № 8 347-351Betlar
9. Nuraliyeva D.M. Turli millatli oilalarda tug‘ilgan shaxslarda etnik identiklik namoyon bo‘lishining empirik tadqiq etilishi // “Psixologiya” ilmiy jurnali Buxoro № 2, 2024-yil. 65-70 Betlar//
10. Nuraliyeva D.M. "Psixologiyada shaxs etnik identikligining shakllanishidaoilaning o‘rni // “ISFT” Ilmiy-uslubiyjurnal 1/2-2024 (maxsus son) 38-44 Betlar// .
11. Nuraliyeva D.M Millatlararo nikohlarning ijtimoiy-psixologik tabiati// Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti ilmiy axborotnomasi" ilmiy-amaliy jurnal 4(8)2024 48-51 Betlar //
12. Nuraliyeva D.M. Millatlararo oila farzandlarining etnik identiklik xususiyatlarining nazariy va amaliy asoslari. // “Psixologiya” Ilmiy jurnal 2-son 2025-yil. 110-113 Betlar//
13. Nuraliyeva D.M. Etnik identiklik – ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida // “Ta’limda istiqbolli izlanishlar Xalqaro ilmiy-metodik jurnal № 6-son, 2025-yil 297.-300 Betlar//
14. Nuraliyeva D.M. Turli millatli oila farzandlarining etnik identiklik xususiyatlarining metadalogik asoslari // Ta’limda istiqbolli izlanishlar Xalqaro ilmiy-metodik jurnal № 4-son, 1-qism, 2025-yil 297.-300 Betlar// ISSN: 3060-527X//